

▪ Nakládání beden s Kyselkou na koňské povozy, rok 1888.

Heinrich Mattoni, karlovarský vývozceminerální vody

Stanislav Burachovič, Muzeum Karlovy Vary

V půli letošního června (2012) navštívil Kyselku pravuk zakladatele slavné firmy „Mattoni“ Heinricha Mattoniho. Tento emeritní vysokoškolský profesor žije v Kalifornii, je mu 84 let a jmenuje se Rudolf Mattoni. Shlédl také velkou výstavu „Hvězdné nebe nad Kyselkou“ v Muzeu Karlovy Vary, jež se mu velmi líbila. Svědčí o tom jeho pochvalný zápis v návštěvní knize.

Obchod měl v krvi aneb Mattoniho předkové

Mattoniho předkové pocházeli z Itálie. Zakladatelem karlovarské linie rodu Mattoniů byl obchodník Octavio (Ottavio) Mattoni, narozený roku 1663 v italském městě Susino v regionu jezera Como. Jako obchodní cestující se roku 1693 usadil v proslulých lázních Karlových Varech, kde provozoval obchod s jižním ovocem. Potomci Octavia Mattoniho byli vesměs znamenití karlovarští cínaři a obchodníci smíšeným a tkalcovským zbožím. V souvislosti s celoevropským úpadkem cinařství, jež bylo kolem

roku 1830 nahrazeno porcelánovým průmyslem, poslední z rodu Karl Mattoni zděděného cínařského řemesla zanechal a věnoval se obchodu s textilním zbožím. Z manželství Karla a Marie Theresie Voigtové vzešel syn Heinrich, který proslavil karlovarskou větev rodu Mattoni nejvíce a stal se svého času nejslavnějším exportérem minerální vody v zemích rakouského mocnářství.

Dětství a mládí

Heinrich Kaspar Mattoni se narodil 11. srpna 1830 v Karlových Varech. Navštěvoval základní školu v rodnych Varech a 2 třídy tzv. Hlavní školy (Hauptschule) v Lokti. Obchodní praxi získal dvanáctiletým působením u různých podnikatelských firem v Praze, ve Vídni a v Hamburku. Řadu let byl mladý Mattoni obchodním cestujícím. Během svých vandrovních let poznal ekonomické, sociální a kulturní poměry v celé Evropě, čehož dokonale využil při své pozdější obchodní činnosti.

HEINRICH VON MATTONI

- Císařský rada
- c. k. dvorní dodavatel
- regenerátor rakouského zřídelního rozesílatelství
- velitel karlovarského střeleckého spolku
- majitel lázni Kyselka
- majitel Alžbětiných solných lázní a hořkých minerálních pramenů v Budapešti
- majitel minerálního závodu v Soosu
- zakladatel karlovarské spořitelny a četných dobročinných organizací
- čestný hejtman a zakladatel karlovarského dobrovolného hasičského spolku
- emeritní prezident chebské obchodní a živnostenské komory
- emeritní městský radní a zástupce starosty
- čestný člen mnoha spolků
- vyznamenání terstské výstavy za nejlepší minerální vodu
- držitel rytířského kříže knížete Lippe-Schaumburg

Exportér minerální vody

V roce 1857 si Heinrich Mattoni se svým švagrem Fritzem Knollem na 10 let (1857–1866) pronajal export karlovarské minerální vody. Tělem a duší obchodu se stal Heinrich Mattoni. Měl úžasný obchodní talent a byl geniálním mistrem reklamy. Četnými obchodními, dnes bychom řekli marketingovými, cestami po celé Evropě dokázal během doby pronájmu ztrojnásobit odbyt karlovarské zřídelní vody. Úspěšným prodejem minerální vody Mattoni získal solidní provozní kapitál pro další rozšíření své podnikatelské činnosti.

Od 1. ledna 1867 si kromě expedice karlovarské vody na 10 let pronajal také export minerální vody z tzv. Ottova pramene v lázních Kyselka. Ty tehdy patřily hraběti Johannu z Neubergeru. I tento pronájem se pro Mattoniho stal velkým obchodním úspěchem. Roku 1873 si Mattoni kysibelské panství a vývoz kysibelské vody zakoupil od hraběte Hermanna Czernina (Černína) z Chudenic. Stal se tak výhradním vlastníkem Kyselky a všech pozemků a minerálních pramenů v okolí. Počínaje rokem 1873 začal Mattoni kysibelskou minerální vodu do té doby známou pod názvem „König Otto Quelle“

expedovat pod novým obchodním označením „Mattonis Giesshübler“. Čilou obchodní politikou dokázal zajistit prodej Kyselky po celé Evropě a dílem také v zámoří.

Lázeňství

Mattoniho investiční péčí se Kyselka v krátkém čase stala oblíbeným lázeňským a turistickým místem nadregionálního významu. Vznikly tu moderní stáčírna minerální vody, celá řada nových lázeňských budov, vodoléčebný ústav, kolonáda, lesní promenády s vyhlídkami a rozhlednou, jakož i četná technická zařízení jako lanová kolejová zdviž pro transport lahví, výroba lahví, bednárna, stáje pro povozy aj.

V roce 1870 byl Mattoni jmenován c. k. dvorním dodavatelem minerální vody. Kromě vývozu vody začal vyrábět vedlejších zřídelní produkty (rašelinná sůl, železitý a rašelinný léčivý extrakt, zřídelní mýdlo, zřídelní pastilky aj.). Dne 1. ledna 1872 Mattoni koupil získal rašeliníště Soos u Františkových Lázní. Rašelinu začal strojevě dobývat a od roku 1879 exportovat pro lázeňské účely do Karlových Varů. V lokalitě Soos Mattoni vybudoval továrnu na výrobu rašelinné soli.

▪ Inhalační pavilon v Kyselce, kolem roku 1885.

Úspěchy za hranicemi

Filiálky svých prodejen minerální vody Mattoni zřídil roku 1865 ve Vídni, roku 1872 ve Františkových Lázních a roku 1876 v Budapešti. V témže roce zakoupil v Budapešti také prameny hořké minerální vody a začal je stáčet a o pět let později získal i luxusní Alžbětiny solné lázně v Budapešti.

Roku 1883 Mattoni zrušil se svou firmou spjatý expediční podnik v Karlových Varech a plně se věnoval rozvoji exportu minerální vody z Kyselky a Budapešti. O rok později, dne 6. ledna 1884, zřídil pro své zaměstnance v Kyselce institut nemocenské pokladny, což byl ve své době velmi pokrokový sociální počín.

Další obchodní aktivity

V roce 1892 Mattoni zakoupil v Karlových Varech dům Fregatta na Tržišti a o čtyři roky později v něm zřídil na svou dobu moderní obchod s firemní produkcí.

Roku 1894 Mattoni v Kyselce vybudoval moderní

elektrárnu. V témže roce z vlastních prostředků započal stavět lokální železniční trať z Vojkovic nad Ohří do Kyselky. Její slavnostní otevření se konalo dne 26. ledna 1895. Dráha významně urychlila a také zlevnila vývoz Kyselky. Plánoval rovněž stavbu železniční tratě z Karlových Varů do Kyselky, ale z realizace nakonec sešlo.

V letech 1897 až 1898 byla v Kyselce vystavěna honosná kolonáda Ottova pramene. V roce 1906 byla firma Heinrich Mattoni změněna na rodinnou akciovou společnost.

Přední evropský obchodník

Heinrich Mattoni se v krátkém čase vypracoval na předního evropského experta na produkci a prodej minerálních vod a zřídelních výrobků. Byl členem četných celoevropských oborových grémií. Kolem roku 1900 dokonce vydával vlastní oborový věstník zvaný „Correspondenz Mattoni“, který publikoval aktuální novinky vztažené k minerálním vodám, lázeňství, marketingu a balneotechnice.

- Vzácná etiketa Mattoniho kyselky z roku 1874.

Zboží firmy Heinrich Mattoni bylo prezentováno na všech dobových světových výstavách v Evropě i v zámorí, kde získalo řadu vysokých vyznamenání. Za své mimořádné zásluhy o rozvoj průmyslu a obchodu v Rakousko-Uhersku byl Heinrich Mattoni roku 1878 císařem Františkem Josefem I. jmenován císařským radou a o deset let později dne 27. října 1889 ho pozdvihl do dědičného šlechtického stavu, takže Mattoni ke jménu získal přídomek

„Edler von“. Během svého života Mattoni získal velké množství ocenění, titulů a vyznamenání.

Kolem roku 1910, v roce Mattoniho úmrtí, firma „Heinrich Mattoni AG“ ve všech svých provozech zaměstnávala kolem 60 úředníků a 500 zaměstnanců.

Závěr života

Manželkou Heinricha Mattoniho, která mu celý život stála věrně po boku, byla Wilhelmina von Mattoni, rozená Knollová. Roku 1908 slavili manželé zlatou svatbu a k této příležitosti mu byl udělen komturský kříž řadu Františka Josefa. Mattoni byl také poctěn udělením českého občanství města Karlových Varů. Roku 1898 byla po Mattonim v Karlových Varech nazvána ulice.

Slavný a zámožný evropský exportér minerální vody zemřel v Karlových Varech ve své vile Mattonihof dne 14. května 1910. Jeho pohřeb v Karlových Varech byl velkolepý a svědčil o mimořádné oblibě zesnulého. Po Heinrichově smrti se obchodu ujali Mattoniho synové, komerční rada Leo Edler von Mattoni a obchodní komorní rada Heinrich Edler von Mattoni.

- Stříbrná medaile k 70. narozeninám Heinricha Mattoniho, rok 1900. Všechny obrázky k článku ze soukromého archivu autora.